

GYOMAENDRÓD

A keresztény nemzeti gondolat hírneke

I. évfolyam I. szám

1994. október

"Tudd meg: szabad csak az, kinek ajkát hazugság nem fertőzi meg."

Heltai Jenő

Kedves Olvasó!

Tiszta szívvel ajánljuk kezébe lapunkat. Őszinte szóval szólunk mindenkihez! Elszánt törekvésünk, hogy mindarról szó essék, amiről mostanság egyre kevésbé.

Nem kívánunk versenytársa lenni egyik városi lapunknak sem, hiszen ez a szerény kivétel a csekély példányszám ezt nem is tenné lehetővé.

Szándékunk viszont, hogy keresztény nemzeti elkötelezettségünknek hangot adjunk. Nem hiszem, hogy e két szó jelentését magyarázni kellene, de mégis manapság sokan elfelejtik, hogy az ember másokkal és másokért élő közösségi lény. József Attila szavával élve: "Csak másban moshatod meg arcodat." Az emberi élet lényege: kapcsolat. Kapcsolat az Istennel, akinek szavát hallja és válaszol arra, de kapcsolat az emberekkel, akiket megszólít, akiknek beszédét hallja és akiknek válaszol.

Kapcsolatot keresünk most mi is Önhöz, kedves Olvasó. Reméljük, hogy mondanivalónk új színfoltja lesz városunknak.

Lapunk ingyenes. Mindaddig az lesz, amíg anyagi erőforrásaink ezt lehetővé teszik.

Kedves Olvasó!

Ha megtetszett Önnek lapunk, kérjük, adja tovább szomszédainak, barátainak. A csekély példányszám ugyanis csupán arra elegendő, hogy városunk minden tizedik családjához jusson el.

A szerkesztőség egyetlen tagja sem újságíró! Ha tetszik: dilettáns. Azonban elkötelezett és őszinte szívvel, őszinte igyekezettel a közjóért szolgálja írásaival, hogy utat nyisson a hazáját, szűkebb pátriáját szerető és féltő polgárok szívéhez.

Szerkesztőség

Üdvözlégy Gondolat!

Te kristálytisza szándék.

Szárnyalj szabadon, hasznosan,

S légy szóból szótt ajándék!

Forrásod legyen eszme, hit!

Buzogj frissen és éltetőn,

Ma Istenért a völgyben lent,

S holnap vele a hegytetőn.

Iványi Mária

A tartalomból:

Milyen legyen egy önkormányzat?

2. old.

Gondolatok az EXPO lemondása kapcsán

3. old.

Évfordulók

4. old.

Egyházi krónika

5. old.

Hírek, információk

6. old.

Irodalmi oldal

7. old.

Helytörténet

8. old.

Az önkormányzati választások elé...

Milyen legyen egy önkormányzat?

Ezt a kérdést tette fel a napokban valaki. Ha csak kívánsági szinten kellene rá válaszolni talán mindenkinek volna felelete, mindenki tudna a mesebeli három kívánsággal élni. Mivel önkormányzati választások előtt állunk, ki kell lépni a mesevilágból a valóságba. Elgondolkodtam a kérdésen és három meghatározó kívánságot illetve feltélt szabnék a választások elé.

1. Legyen hiteles,

ami annyit jelent, hogy olyan egyéneket válasszunk az önkormányzatba, akik bírják a választók bizalmát és feltehetőleg azzal nem fognak visszaélni. Tehát ne azt nézzük, hogy melyik párt színeiben indulnak a jelöltek, hanem magát a személyt. A KDNP például azt is el tudja képzelni, hogy olyan személyt támogasson, - ha az illető jelölt megfelel elképzelésünknek, - aki nem a KDNP tagja, de ha érdekeink találkoznak más pártokéval, félretesszük az elválasztó jelenségeket, mert itt a mi városunkról és közvetlen életünkéről van szó.

2. Legyen megbízható,

ez a második szempont. Ez annyit jelent, hogy felelősségteljesen végezzék munkájukat úgy, hogy az mindenkor a település javára váljon. Döntéseiket mindenkor hozzák nyilvánosságra és azért vállalják a felelősséget. Nem csak akkor, ha elismerést váltanak ki vele, hanem akkor is, ha hibát követtek el, mert a jóhiszemű tévedést a társadalom megbocsátja. Rendelkezéseikben mindig legyenek szigorúak és következetesek, ugyanúgy azok betartatásában is.

3. Legyen az önkormányzat gazdálkodó intézmény is.

Tudjuk nagyon jól, hogy az a pénz, amit a költségvetéstől kap az önkormányzat, csak arra elég, hogy fenn tudjon maradni. Ez által az önkormányzat egyre jobban függővé válik a hatalmi szervektől. Mit lehet ez ellen tenni? Adókat már nem lehet emelni, bár ez lenne a legegyszerűbb és legradikálisabb megoldás, mely azonban nagyfokú bizalmatlanságot váltana ki az önkormányzat irányában. Tehát más megoldás nincs, mint a fejlesztéshez szükséges pénz egy részét ki kell gazdálkodni. Szándékosan nem használok a vállalkozó megjelölést, helyette a gazdálkodást. A vállalkozó szóban sok a rizikó elem, és egy önkormányzat nem hazardírozhat a lakosság pénzével, de a rendelkezésre álló anyagi erővel okosan gazdálkodhat. És ezzel segítheti a vállalkozókat is. Például a testület elhatározza, hogy egy ipari parkot létesít meghatározott területen, és azt lassan, de folyamatosan közművesíti. Majd meghirdeti eladásra, vagy bérbeadásra kedvező feltételek mellett, mert a fejlődő vállalkozásoknak szükségük van egy olyan területre, ahol lehetőségük van növekedésre és fejlődésre.

E gondolatokat a következő számunkban folytatjuk.

Vaszkó András

„... HA QONOSZSÁG FÉSZKELTE BE MAGÁT A KÖZÜGYEKBE,
NEM QYÜLÖLET TÁMAD A QONOSZOK KÖZÖTT, HANEM BARÁT-
SÁQ. MERT AKIK A KÖZJÓ MEQRONTÁSÁRA TÖRNEK, ÖSSZE-
FOQVA CSELEKSZENEK.

HÉRODOSZ

Gondolatok az EXPO lemondása kapcsán (EXPO helyett millecentenárium)

Mi tagadás, az EXPO lemondása váratlanul érintett sok „kívülállót”. Az ismeretekkel rendelkező szakemberek is teljes értetlenséggel, sőt megrökönyödéssel fogadták a bejelentést a kormány döntéséről. A döntést előkészítő egyeztetés nem történt az érdekeltekkel, a vállalkozókkal, azok szakmai szövetségével, sőt a kormány által felkért ún. független szakértői csoport véleményét is semmibe vették, hiszen ők is az EXPO mellett voksoltak. A döntés óta ellentmondásos költségösszegek jelentek meg a különböző nyilatkozatokban. Hol 93 milliárd, hol 151 milliárdról beszélnek, de még egyetlen esetben sem részletezték a költségeket, hogy mi terheli a fővárost és mi a központi költségvetést.

A közvéleményt ismét sikerült úgy irányítani, hogy csak a negatív oldalról világították meg a témát: csak a kiadásokról írnak, beszélnek azok akik az első gondolat óta ellenzték a magyarországi megrendezést! Nem titok, hogy az SZDSZ 89-ben elsősorban politikai okokból lépett fel az EXPO ellen, és azóta is következetesen ellenzi. Hogy az MSZP miért változtatta meg véleményét, azt nehéz kitalálni, de egy biztos, hogy „nem a szakértelem döntött”. Ugyancsak szakértői becslés szerint, sőt számítások szerint is, ha nem rendezük meg az EXPO-t a hasznosíthatóság, a rehabilitáció érdekében 81-100 milliárd befektetésre szükség lesz!

A szakértők körében ma egyhangú a vélemény, hogy kb. 13 milliárd forint költségvetési többlet felhasználásával egy

karcsúsított, de sikeresnek prognosztizált EXPO-t lehetne megvalósítani.

Ezek után nézzük meg, hogy a költségvetés bevétele szempontjából, mit jelent az EXPO elmaradása.

1. A külföldiek itt tartózkodási kiadásai:	1,5 milliárd dollár
2. EXPO-n belüli összes bevétel:	0,4 milliárd dollár
3. Kisérő programok:	0,2 milliárd dollár
összesen:	2,1 milliárd dollár

Figyelembe véve a többletbevétel adó vonzatát, az EXPO meghíúsulása esetén 30-40 milliárd forint többletbevételtől esik el a költségvetés.

A számokon túl nem elhanyagolható szempont, az egyébként is fontos infrastrukturális beruházások előrehaladása.

A kormány úgy hozta meg döntését, hogy nem volt tisztában a tényleges nemzetközi részvétellel.

A tervezett megnyitás előtt csaknem 2 évvel 28 ország hivatalosan visszaigazolta a részvételi szándékát! (50 országból)

A turizmus komplex rendszerében az EXPO nem cél, hanem eszköz, amely egyedülálló lehetőséget nyújt, hogy Magyarországra irányítsuk a világ figyelmét, érdeklődést keltünk üzleti körökben, különösen a befektetési lehetőségekben.

Az eredeti terv szerint a vatikáni pavilon az EXPO után templomként működött volna tovább. A vatikáni kincsekből rendkívül értékes kiállítási anyag került volna bemutatásra. Bemutatásra került volna a „turini lepel” is.

Köztudott, hogy a világ országai versenyeznek az EXPO-ért; 2005-ig tele a világkiállítási

naptár! A '96-os világkiállítást Kanada - Torontó is szeretne volna megrendezni! Jelenleg Kína, San Francisco és Japán is teljes erővel lobbizik az EXPO rendezés elnyeréséért.

Végezetül, de nem utolsósorban Magyarország millecentenáriumának méltó megünneplését szolgálná az EXPO.

Az ehhez kapcsolódó események hozzájárulnának ahhoz, hogy hazánk méltó módon bemutatkozhatson a világ előtt gazdag kultúrájával, a gyönyörű fővárosával és a vidéki tájakkal, kitűnő konyhájával, vendégszeretetével.

A világkiállítás a fővároson kívül lehetőséget kínál az egész országnak, a különböző településeknek!

Gondoljunk csak meg, a legpesszimistább számítások szerint is az EXPO alatt 11-14 millió külföldi látogatna el hazánkba!

Az 1100 éves ünnepeket és az EXPO-t egymást erősítő módon lehetne szervezni, összehangolni.

A leírtak alapján felelősséggel fogalmazhatom meg, hogy a millecentenáriumi pót EXPO nem lehet tényleges alternatíva, mert így a külföldi látogatók zöme és sajnos a belföldiek egy része is elmarad és a költségvetés is szegényebb lesz.

Mindezek ellenére az EXPO sorsa Magyarországon - úgy gondolom - már eldőlt, noha a parlament még nem döntött, de az erőviszonyokat befolyásolni nem tudjuk.

Ismét szegényebbek lettünk egy nagy-nagy meg nem valószínűsíthető lehetőséggel.

Császárné Gyuricza Éva

Évfordulók

Emlékezés 1849 október 6-ra

"Jaj de búsan süt az őszi nap sugára,
Aradi vár tömlőcének ablakára.
Szánja asztat tizenhárom magyar vitéz,
ki a tömlőc fenekén halálra kész.

Hosszú évtizedekig énekelte a nép ezt a balladát minden faluban. Lassan feledésbe megy ez is., mert a mai fiataloknak keveset tanítottunk meg az elnyomatás éveiben 1848-49-ről. E pár sorban röviden minden kivégzetről megemlékezünk kivégzésük 145. évfordulóján.

Aulich Lajos honvédtábornok, a 2. hadtest parancsnoka. Részt vett Buda visszafoglalásában. Az utolsó napokban módja lett volna megszökni, de becsületből nem tette. Nem tudott magyarul, mégis a magyar szabadságért halt meg.

Damjanich János honvédtábornok. A tavaszi hadjárat legsikeresebb csatái az ő nevéhez fűződnek. Betegen került fogságba. A bitó alatt utolsó szavai: "Oltalmazd meg, Mindenható, az én szerencsétlen hazámat a további veszedelemtől."

Desseffy Arisztid. Kötél általi halálra ítélik, de "kegyelemből" Haynau golyóval végezteti ki. Holt testét később Sáros vármegyei birtokára szállítják.

Kiss Ernő. Ő volt az 1848-49-es harcok első tábornoka. El tudott volna menekülni, de becsületből nem tette. Utolsó szavai: "Szegény hazám, vége mindennek. Isten büntesse meg hóhérait." Sírja: Alsóelemérben van.

Knezich Károly. 1849-ben lett tábornok. Kötél általi halálra ítélik. Felesége a kivégzés után megőrült. Gyermekeit Bartakovics egri érsek nevelte fel.

Láhner György honvédtábornok. Ő építette át a fegyvergyárat. Ezzel is segítette a harcolókat. Kötél általi halálra ítélik.

Lázár Vilmos honvédtábornok. 1849 augusztus 11-én Görgey után ő is leteszi a fegyvert. Kötél általi halálra ítélik. Holttestét később a sánc árokban találták meg.

Gróf Leiningen Westerburg Károly. Buda ostrománál az első sorokban harcolt. Naplója a szabadságharc történetének egyik hiteles forrása. Meggyőzéséért halt meg.

Nagy Sándor József. Az első hadtest élén részt vesz Buda ostromában. 1849 augusztus 13-án leteszi a fegyvert. Utolsó szavai: "Hodie mihi, cras tibi (ma nekem, holnap neked) éljen a haza!"

Poeltenberg Ernő honvédtábornok. Magyarul alig beszélt. Döntő szerepe volt az isaszegi csatában. Az emlékoszlop alatt nyugszik.

Schweidel József. A negyedik "Sándor huszárezredet" ő hozta haza Bécsből. Utolsó szavai: "Én is ártatlanul halok meg."

Török Ignác honvédtábornok. A halálos ítéletet nyugalmal fogadta. Hamvai Aradon nyugszanak

Gróf Vécsey Károly honvédtábornok. 1849. augusztus 21-én Rüdiger orosz tábornok előtt teszi le a fegyvert. Végig kellett néznie társai kivégzését Haynau kívánsága szerint, s mivel már nem búcsúzhatott el senkitől, megszókolta a kivégzett Damjanich kezét.

Hitet, hazaszeretetet, bátor kiállást, egy célért való áldozatvállalást tanulhatunk tőlük. Isten áldja meg őket!

Vaszkó Irén

1956. október 23.

A vesztes II. világháború után hazánk a szovjet érdekszférába került. Bár az első szabad választáson 1945-ben még biztató jelek mutatkoztak a demokrácia megteremtésének terén, a koalíciós kormány vezetésével. Azonban hamarosan megváltozott a helyzet.

Az ideiglenesen Magyarországon maradt szovjet hadsereg támogatta kommunista erők a helyzetet gyökeresen megváltoztatták. Egyesítette a két munkáspártot, szétverte a Kiszgádzák pártját, a többi pártot megszüntette, és maga állampárttá nőtt. Így lett Köztársaságunkból **pártállam**.

A hazai és moszkvai pártvezetők között azonban egyre nőtt a szakadás. Rajkék elpusztítása, az egyházak lehetetlenné tétele, a parasztság szövetkezetekbe kényszerítése, az osztályidegenek, a pártba "befurakodott ellenség" kiűzése után azt tettek a bolsevikok, amit akartak. 1953-ban a gazdasági helyzet, a közhangulat egyre feszítőbb lett. Nagy Imre miniszterelnöksége alatt az enyhülés jelei mutatkoztak, de Rákosiék tovább feszítették a húrt.

Pár év múlva jelentkeztek a közelgő vihar jelei, mely 1956. október 23-án az ifjúság és a haladó gondolkodók közreműködésével elmei erővel tört fel. A felszabadult nép örvendetes egyetértésben cselekedett. Pár nap alatt csodát művelt. Azonban a halottak napjára besötétült a magyar ég. Kádárék visszahívták a távozott szovjet seregeket, és folyt a hazafiak mészárlása. A 301-es és a szomszédos parcellák megteltek jeltelen, névtelen sírokkal. A forradalom vezetői és hősei bitóra kerültek, vagy menekülésre kényszerültek.

A tűz, a hit a hamu alatt is izzott, és ha nem is harccal, de szívós akarattal győzelemre jutott az 1990-es szabad választáson. *Dicsőség a legfiatalabb nemzeti ünnepünk ismert és ismeretlen hőseinek!*

Márton Gábor

Katolikus krónika

Kedves Hívek, Kedves Olvasók!

Újság hasábjain keresztül már régen szoltam a város lakóihoz. Talán emlékszünk még, hogy 4-5 évvel ezelőtt megkondult az "Endrődi harangszó" egyházközségi értesítő. Kedvező fogadtatásban részesült, sok pozitív visszajelzést és biztatást kaptam, melyet nagyon köszönök. Sokan várták a folytatást, sajnos az anyagiak nem tették lehetővé az újabb kiadásokat. Remélem, ez a lap állandó egyházi rovattal némiképp pótolja a Harangszót.

Az elkövetkezendő időben igen sok szép ünnepünk lesz. Ezekről néhány gondolatot:

November 1. Mindenszentek ünnepe

Kereszténységünk nagyjait ünnepeljük és köszöntjük. "Mínd hitben hunytak el, de anélkül, hogy az ígéret teljesedését megérték volna; csak messziről látták és üdvözölték, elismerve, hogy vándorok és jövevények a földön...Egy jobb haza után vágyódtak, a mennyei után. Ezért az Isten sem szégyelli, hogy Istenüknek hívják, hiszen hazát készített nekik." (Zsid 11,13) Ezen a napon azokról emlékezünk meg, akik Istentől megkapták az örök élet koronáját.

november 2. Halottak napja

A temetőket végigjárva elhunyt szeretteinkre gondolunk, akikért nagy hálával tartozunk Istennek. Kérjük az Istent, hogy ők is célba érhessenek a boldogult lelkekhez hasonlóan. Világnézettől, felfogástól függően minden jóakarát ember emlékezik ma.

november 6. Szent Imre herceg

Szent István királynak és Boldog Gizellának fiaként született 1007-ben Székesfehérvárott. Hétéves korától Szent Gellért nevelte életszentségre, és tanította korának tudományára. Az imádság, és a becsület tiszta élet mintaképe volt a királyi udvarban. Részt vett lovagi tornákon, mai szóval úgy mondanánk, hogy sportoló volt. A magyar ifjúság védőszentjeként és példaképeként is tiszteljük. +1031. szept. 2-án, szentté avatták 1083. november 5-én.

endrődi programok:

október 30. vasárnap: megemlékezések az **elhunytakról**: fél 12 gyomavégi, du. 2 óra szarvasvégi, 3 óra központi temetőben, majd utána síremlék-megáldás, kérés szerint. November 1-én, kedden is lesz erre lehetőség.

november 6. vasárnap de. 10 óra: **templomunk búcsúünnep**e, utcai körmenettel.

Iványi László
plébános

Református híradó

A reformáció ünnepe

A protestáns egyházak október 31-én ünneplik a Reformáció Ünnepét. Nem történeti esemény kapcsolódik e naphoz, hanem egyháztörténeti.

Voltaképpen már a középkor végén jelentkező reformkísérletek folytatásának lehet tekinteni a reformációt. Egy hosszú folyamat következménye volt tehát az, amit Luther Márton 1517 október 31-én cselekedett. Amivel egy hatalmas lendületet adott az egyház megújítása utáni vágyak és akaratnak. Az egyház megújulását szükségesnek és elengedhetetlennek tartották. Nem az egyházszakadás szándéka vezette a reformátorokat.

A reformációban rátalált az egyház újra az egyetlen alapra - az igazi fundamentumra - a BIBLIÁRA. A német bányászcsaládból származó Luther Márton szerzetes volt. Önsanyargató, szerzetesi életet élve kereste a választ arra a kérdésre: hogyan lehet elnyerni az üdvösséget? S a Bibliát olvasva kapta azt a választ, hogy HIT által! Így vette kritika alá egyháza hagyományait és 95 tételből álló vitairatát kifüggesztette a wittenbergi vártemplom ajtajára. Tanai rövidesen elterjedtek az egész Németországban, sőt az ország határait is átlépték. Luther követői az *evangélikusok*. A császár 1529-ben a Speyerben tartott birodalmi gyűlésen le akart számolni a reformációval. Luther hívei tiltakoztak a császári önkénnyel szemben. S ettől kezdve hívják a reformáció híveit *protestánsoknak*. Svájcban Zwingli Ulrik volt a reformáció elindítója, aki hazája szabadságáért is küzdött. Mint táborigazgató halt meg a kappeli csatában.

Kálvin János pedig Franciaországból származott. Jogot tanult. Párizsi egyetemistaként ismerkedik meg a reformáció tanaival, s nagy buzgalommal kezdte terjeszteni azokat. Ezért onnan menekülnie kellett s így került Svájcba, Baselbe. Ott írta meg hatalmas művét az *Institutio Religionis Christianae*-t. (A keresztyén vallás rendszerét) A kálvini reformáció alaptétele a hit által, ingyen kegyelemből való üdvösségről szóló tanítás.

Kálvin követői a *reformátusok*. A Kálvin munkássága által meghatározott reformáció főként Németországban, Svájcban, Hollandiában, Skóciában és Magyarországon terjedt el. Magyarországon 1567-ben a debreceni zsinaton fogadták el a Heidelbergi Káté és a II. Helvét Hitvallás tételait. S Így ettől az időtől számítjuk a református egyház megalakulását.

Sípos Tas Töhötöm
ref. lelkipásztor

hírek...információk...hírek...információk...hírek...információk...hírek...info

Kisgazda párt a történelem tükrében

I. rész

Ahhoz, hogy megértsük a FKgP törekvéseit, fontosságát, közéleti szerepét, ismerni kell legalább fő vonatkozásaiban eddigi szerepét és céljait.

A párt 1908-ban alakult, mint *Függetlenségi és 48-as Gazdapárt* Nagyatádi Szabó István vezetésével. Már a 10-es években reformokat követelt a kormánytól, kiállt a parasztság mellett és védte azok érdekeit. Az ő érdeme volt az 1920-as földreform. Közel egymillió hold földet juttatott a kisembereknek és házhelyet kapott 250 ezer család.

Nehéz évek következtek, a 20-as években gyengült a párt szerepe. A gazdasági válság hazánkat sem kímélte. 1929-ben megszületett a *mezőberényi program*, majd 1930. október 12-én a *békési naggyűlésen kimondták a keresztény értékekre alapozott Független Kisgazda és Földmunkás Párt megalakulását* Gaál Gaszton vezetésével. A párt főbb követelései: földreform, igazságos adóztatás, a hivatali visszaélések megszüntetése, a kartellek letörése.

A pártelnök halála után a nagy tudású igen művelt Eckhart Tibor került az élre. A *polgári tagozat* 1943-ban alakult Varga Béla képviselő vezetésével. Bajcsy Zsilinszky Endre 1939-ben lett pártvezér. Már 1941-ben figyelmezteti Bárdossy miniszterelnököt, hogy semmiféle magyar kormány nem mondhat le függetlenségéről. 1943-ban a párt memorandumot nyújtott be a kormánynak a cenzúra miatt, de ez a memorandum hivatalosan nem láthatott napvilágot, "egyéb úton" azonban ismertté vált. Bajcsy Zsilinszky Endre fegyverrel fogadta a német megszállókat. 1944 karácsony estéjén kivégezték. Német parancsra betiltották a Kisgazda párt működését.

Hanyecz Margit

Fát vágni, anyagot formázni.

vasat kalapálni

lehet szeretet nélkül,

de emberekkel nem lehet

szeretet nélkül bánni.

Lev Tolsztoj

Tankönyveket gyűjt a KDNP

Kárpátalján égető szükség van az ottani 70 magyar iskola tanulóinak magyar nyelvű tankönyvekre. Ezért a Magyar Máltai Szeretetszolgálat tankönyvgyűjtési akciót szervezett, amelyhez csatlakozott a KDNP Gyomaendrődi szervezete is. A kampány során több mint 1500 tankönyvet sikerült összegyűjten! Köszönet a Polgármester Úrnak és a Képviselőtestület Tagjainak, akik megértésükkel hozzájárultak a használaton kívüli tankönyvek összegyűjtéséhez. Köszönet az iskolaigazgatóknak is, akik lehetővé tették akciónk sikerét azzal, hogy begyűjtötték a használaton kívüli tankönyveket.

Sok ezer magyar gyerek várja e könyveket, hogy megismerhessék a magyar irodalmat, történelmünket, és még jobban elsajátíthassák anyanyelvünket, mindazt a tudást, ami fejlődésükhöz szükséges.

Külön köszönet illeti meg a KDNP tagjait, akik részt vettek a gyűjtésben. Köszönet jár az MDF tagjainak is, akik úgyszintén segítségünkre voltak.

Vaszkó András

Könyvhírek

- A Kultúra Külkereskedelmi Vállalat könyvexporttal foglalkozó osztálya a külföldi partnerük részére megrendelte az **Endrődi füzetek** sorozatot.

Sok helyről kérték a kiadványt eddig is. Minden példányát megrendeli folyamatosan az ország 120 könyvtára. Most talán külföldre is eljut! Ha igen, nagyon örülünk neki, és büszkék leszünk rá!

Helyi születésű íróink új könyvei:

Tímár Máté: Napáldozatja előtt (regény)
Amikor a szerelem véget ér (elbeszélések)
Bella János: Száz vers (verseskötet)
Gergely Ágnes: Közép Európa ígéret volt (esszé)
Királyok földje (vers)

Október 23. ünnepi program:

Gyomán: október 22-én 16 óra: az Országzászlónál. Ünnepi beszédet mond dr. Frankó Károly polgármester. Ünnepség végén koszorúzás.

Endrődön: október 23-án vasárnap délelőtt 10 óra: ünnepi szentmise, a végén koszorúzás az Országzászlónál a Hősök terén.

Irodalmi oldal

Ó ha egyszer...

Nagyanyó csöndesen üldögélt az öreg karosszékben, és sírdogálva hallgatta a nagy házból idehallatszó veszekedés zaját.

- Istenem, Istenem, ház ez már mindig így lesz ezután? Reszelős kezével elmorzsolta lepergő könnyeit, és lámpát gyújtott. Mert itt az öreg kamrában, alvó tizenöt éve leköltöztették, nem volt villany.

- Csak addig marad itt, amíg a ház felépül. - ígérte akkor a fia.

A ház, a szép nagy ház az ő kicsi háza helyén, már régen felépült, be is rendezték, meglelt a kocsi is, és legvégül végre megszülethetett kicsi Kati is. Kicsi Kati, a drága. Lám, már kopognak is az apró cipőcskék, Katika jön jóéjszakát kívánni nagyanyónak.

- Itt vagy, csillagom? örvendezel nagyanyó, de most nem repült a karjaiba lelkendezve kicsi unokája, ahogy más-kor szokott. Kilencéves kicsi szívének korai bánata ott ragyogott könnyemosta szemében.

- Nagyanyó! Anyuék elválnak! Te tudad ezt?

- Nem tudtam, kicsikém, csak se tettem. Azért ne búsulj, no, hátha még megbékélnek.

- Anyu azt mondta, hogy elköltöznénk innen. Te is azért laksz a kamrában, mert elváltatok?

- Nem azért, lelkem. Nagypó már harminc éve meghalt. De azért még mindig itt van velem. Örömet, bánatomat most is csak vele osztom meg.

- Akkor ti nem is veszekedtetek soha?

Ó, dehogynem, bogaram! Bizony összezörrentünk mi is, ha belénk bújta a kisördög, de a kibékülés mindig nagyon szép volt! Mert mi akkor még ismertük a megbocsátás örömet.

- És a te nagymamád is a kamrában lakott?

- Tudod, bogaram, akkoriban még nagyobb becsületük volt az öregeknek. Megfértek szépen a fiatalokkal, ha nem is mindig zsörtölődés nélkül, - hiszen gyarló az ember - de mindig elnéző, nagy-nagy szeretetben.

- Akkor az nagyon boldog ház lehetett, nagyanyó!

- Az volt, csillagom.. mert esténként, munka után összegyűlt a család. A szívünk megtelt csöndes áhítattal, áldott békességgel, és együtt adtunk hálát sok nagy kegyelméért a Mindenhatóknak. Mert a kicsi házban velem lakott a jó Isten, és vele a szeretet.

- A mi nagy házunkban nem akart lakni?

- Dehogynem, csillagom. Ahoá meghívják csöndes imaszóval, oda szívesen eljön.

- Taníts meg imádkozni, nagyanyó! Olyan nagyon szeretném! -

S a Jóisten, a kétszólamú halkszavú Mintyánkra elmosolyodott és beköltözött Katika szívébe.

Ó, ha sok kicsi szív megnyílhatna a hitnek, s az bera-gyogná fényével a sötét világot, egyszer túlán minden házban otthonra találna Istennel a jóság és a türe mes békesség.

Az irodalmi oldalt írta: Iványi Mária

Anyukám, kérlek jöjj velem...

Kondul a harang, hívogat,
Messzire zengőn, ércesen.
Templomba megyek. Jó ott lenni.
Anyukám, kérlek, jöjj velem!
Ne akard, hogy itthon maradjak!
Az édes Jézus vár nagyon.
Vérző szívében bú lakik
És fájdalom, ha elhagyom.
Apukám! Jézus téged is hív,
Házába vár, mert úgy szeret!
Mint jó szülő vesz oltalmába
Minden eltévedt gyermeket.

Megáldja majd kicsiny családunk
Minden napját, és éjjelét.
Mert nélküle, én már tudom,
Sivár és pusztá itt a lét.
Ha Jézuskára hallgatok,
Én mindig, mindig jó leszek!
Szeretetre, és jóra buzdít,
Ellene soha nem teszek!
Akinak szívében hit lakik,
Az nem tud másnak ártani.
Az nem fog soha rosszat tenni,
Az nem fog senkit bántani.

Anyukám, ugye te is érzed?
Apukám, ugye elhiszed?
Hogy könnyebb lesz a gond, a bánat,
Ha Jézuskához elviszed.
Ő reményt ad és csöndes békét,
Kitárja felénk szent kezét,
Tanuljuk együtt este, reggel
Elimádkozni szent nevét!
Fohásznai szóra eljön hozzánk,
És Vele áldás, béke jön.
Hol ő lakik, onnan a harag
S a békétlenség elköszön.

Ha megnövök, s a ti erőtok
Fogyóban lesz már, semmi az!
Mert Jézus türesre is tanít,
S amit ő súg, az szent vigasz.
Hitem segít, hogy el ne fogyjon
A mindent bíró szeretet!
S hogy így legyen, most fogjátok meg
Felétek nyújtott kezemet!
Hallgassuk együtt bizó hittel
Jézus szavát, a szent ígét!
Szeressük együtt, hogy jók lehessünk,
Jézuska áldott szent szívét!

HELYTÖRTÉNET

Régen volt, hogy is volt?...

Rovannalban a településünk régmúltjából idézünk majd fel érdekesebb részleteket.

Forrásunk a Historia Domus és az emberi emlékezet. Historia Domus = Egyháztörténet. Kézzel írott krónika, amelyben a falu mindenkorai lelképásztora leírja az egyházat érintő fontos eseményeket, pl. templomépítés. A krónikában természetesen megemlékezésre kerül pl. az árvíz, egy-egy iskolaépítés, kolera, stb. A Historia Domus tehát, amellett, hogy egyháztörténet, ugyanez a falu egyik legfontosabb településtörténeti dokumentuma. Az endrődi Historia Domus eredeti példányát a plébánián őrzik. A krónika első lapját Sztankovics János plébános kezdte meg 1733-ban, latin nyelven. (Ekkor 244 "lélek" élt Endrődön.) Az utolsó bejegyzés 1930. december 31-i keltezésű, aláírás: Csernus Mihály apátplébános. (Ekkor 13.920 ember lakott Endrődön. Van még egy kiegészítése a krónikának, amely az 1944-es eseményeket írja le. Az első latin nyelvű feljegyzéseket Grósz Béla plébános fordította magyarra. Az ő megfogalmazásából közlünk most részleteket Endrőd történetének kezdeti időszakából. Az idézet részletből megtudjuk azt is, hogy mely családok voltak a falu "törzslakossága".

"1425-ben már jelentékeny község, amelyben 33 nemes család lakott. (A "jelentékeny"-t az akkor viszonyok között kell érteni: pl. Décsé, amely település Szarvas és Endrőd között helyezkedett el, a 16. század elején, a megye legjelentékenyebb települése volt a maga 132 "kapujával"-házával. Endrőd 1598-ban lakatlanná vált, elpusztították a ...törökök. 1630-ban újra megülték némely szökött jobbágyok. 1685-ben újra elpusztult a Gyuláért vívott harcokban. Az új endrődi települők ide a berényi (Mezőberény) határhoz tartozó Nemes-Kerekéből jöttek. Az áttelepülés a 18. sz. első évtizedeire esik, és több hullámban történik meg. Az elsők: Hornok Pál és István, Illés György, Német András, Kordás Múrton, Sáros András. Ez a katolikus raj... az uraság engedelmével ...átköltözött Endrődre lelképásztoraikkal, Pocsuk Imrével. Hamarosan követték őket mások is: az 1733-ban vezetni kezdett anyakönyv első három évi feljegyzései közt előfordulnak a következő nevek: Balog, Bacsza, Bónus, (erről a családról kapta a nevét a Bónom-zug), Balázs, Balina, Bálini, Bíró, Bindis, Baksa, Borbás, Búza, Benkó, Benedek, Barina, Babó, Bohácsik, Budai, Eottó, Czmarkó, Csányi, Cserenez, Cserni, Csordás, Dudás, Dávid, Deák, Drabó, Dányi, Eke, Filep, Fekécs, Fagyas, Farkas, Füleki, Fazekas, Gombos, Gyepes, Gácsai, Gíricz, Guityás, Gál, Gyuricza, Gyulai, Goda, Hornok, Horvát, Hlavács, Halasi, Hegedűs, Hanyecz, Hronecz, Iványi, Juhász, Kukla, Kovács, Király, Kartuk, Kapus, Kádár, Kuracsik, Kis, Keresztes, Komlósi, Katona, Kojnok, Kulik, Mastala, Mézszáros, Medvegy, Molnár, Mátyás, Markus, ... Pohorelec, Papsó, Polyák, (a Polyák-halom tulajdonosai?) Pusztai, Révész, Rábaközi, Rácz, Szalkai, ... Szujó, Sipszák, Szilágyi, Szakálos, Sótén, Simó, Sztancsik, Szuszad, Salamon, Smár, Szita, Sipos, Szórfi, Szabó, Sztanyik, ... Tímár, Tálán, Tóth, Tócsér, Tamási, Turcsányi, Tyelár, Túróczi, Uhrin, Urbán, Varga, Valovecz, Vég, Valastyán, Vaszkó, Vrana, Vass, Váczi, Zsánibóki.

Tíz év múlva (kb. 1743) már találkozunk a következőkkel is. Árvai, Ambrus, Alekszi, Barjác, Babarik, Bela, Cseatos, Czifra, Csorba, Csóvár, Duda, Dobos, Diaya, Fábrián, Forgács, Fogarasi, Gonda, Harnes, Huszka, Hadobács, Kelemen, Kerékgyártó, Koczka, Kubucz (Gubucz) Kiszeli, Liziczai, Lelik, Lipták, Mikó, Matusa, Majoros, Julis, Jánosi, Jánosik, Nehéz, Nyustyák, Onadi, Puskás, Pápista, Porubcsánszki, Pap, Rhakács, (Hagács) Ronczó, Révai, Rojik, Sárközi, Szügyi, Sóocz (Sóczó) Sziládi, Serfőző, Inka, Tokár, Vödröd, Víg, Veres.

Ebből látjuk, hogy a falu megszállásának első évtizedeiben a mai törzssős családok elődjéből alig hiányzott egy-kettő. Az Óvári 1758-ban, a Kardos 1750-ben, a Hunya-név 1756-ban, a Jambrik 1750-ben, a Gellai 1759-ben, a Kalmár 1763-ban fordul elő először. Tehát siettek csatlakozni az állandó jó kilátást nyújtó új hazát talált rokonaikhoz. Itt megszállták a Körös partján talált omladozó templom környékét, mely a mai Templom-zug mellett az ástott Körös hullámtérében még mintegy 8-9 öl hosszú volt. (Egy öl 1,9 m) Ezt a templomot 1753-ban újjá építették. A hajó mennyezetes, a szentély bolt-hajtásos. Kívül-belül jól vakolva, a tető zsindegyel fedve. A kórus szilárd oszlopokon nyugszik. Oltár egy van, festett fából. ... 6 rénus forintért a falai közt lehetett temetkezni. A templom folyton ki van téve a nyolc lépésre lévő Körös rongálásának."

Eddig az idézet a Historia Domusból. Most nézzük meg, hogyan őrizte meg az emberi emlékezet a régi templom történetét. Meglepően sok régi történetet őriztek meg az emberek. Pedig ahhoz, hogy a most idős emberek nekünk elmondhassák a régi öregektől hallottakat, legalább 6 vagy 7 nemzedéken keresztül kellett őrizni és a fiataloknak átadni a "legendát". A gyűjtéseinkből adunk most közre néhányat. Adatközlőink: Szurovecz Mari néni és Varjú Béla.

"Ahogy a hidnak a lába van, ott vót valamikor a templom. A mostani Körösön amárú. Átme gyünk a hidon, akkor Kocsorhegy meg a hid közt. Ott nincs fa, olyan kis halom az ártérbe. Mikor a víz kigyón, akkor legutójjára látszik egy kis csücsök, az vót valamikor a temploma Endrődnek. Rengeteg kis téglatörmelék van ott. Mint gyerekek ott dukoltunk (dúrtunk), mert akkoriba még a sekrestyének megvót a lépcsője. Hát egyszer kiugrott egy téglá, hát ott vót egy vaskazetta. Bevittük a bírónak, piz vót benne. A templom követ - aszonta nagyanyám - kisédték oszt Nagylapason a Kismajort csinálták belül. De még nagyapámnak az apja emlékezett a templomra: bagolyfészket mentek szedni a pallásra... Nagy, ódon ajtója vót, tölgyfa, azt Varjú Fülöp bácsi vette meg. 1780-ban épült a Domszög, annak a falába építették be. Ezt is, meg a nagygerendákat is. Majd amikor a Domszöget újraépítették, azt a nagy tölgyfaajtót kivették a tanyába iskolajónak. (Varjasra?) Nagy, kerek, lapos, vaskilincse vót, úgyhogy ott vót a hid tövibe a régi templom. Annyit tudok még rulla, hogy onnan maradt egy harang, Fülesnek híttuk, a 14-es háborúba vitték el."

A következő számban is közlünk majd részleteket a Historia Domusból.

Hornokné Németh Eszter

VÁROSUNK, Gyomaendrőd - Megjelenik havonta. Felelős kiadó: KDNP Gyomaendrőd Szervezete.

Felelős szerkesztő: Császár Ferenc, 5502 Gyomaendrőd, Damjanich u. 15. Szerkesztők: Császárné Gyuricza Éva, Hornokné Németh Eszter, Iványi Mária, Márton Gábor, Ungvölgyi János, Vaszkó András, Vaszkó Irén.

Készült a KDNP Központi Sokszorosítójában, 1126 Budapest, Nagy Jenő utca 5.